

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt VIII. Deum non solùm vbique esse, & omnia videre, ac regere, sed etiam beneficentia[m] gratiamq[ue] pariter exercere in mundo debere: & quis inde fructus hauriatur?

urn:nbn:de:hbz:466:1-45653

quæ sanè efficacissima est ad homines à peccato auertendos. Sancti, in cælo, quia Deum semper præsentem intuentur, amore eius exardescunt, & impeccabiles efficiuntur. In terris quoque, quò quis magis Deum præsentem videt, minùs peccat. Quin sic, cera fluit à facie ignis, sic lachryma peccatoris à facie Numinis. Ter Dominum Petrus negauerat, putasses filicem factum: at conuersus Dominus respexit Petrum. Et recordatus est Petrus verbi Domini, sicut dixerat: quia priùs quàm gallus cantet, ter me negabis: Et egressus foras Petrus fleuit amare. Tanti refert vel videre Dominum, vel à Domino videri. Vrgere præsentia Turni, dixit ille: magis utiq; vrgere debet præsentia Dei.

Luc. 22. 61

C A P V T V I I I .

Deum non solum ubiq; esse, & omnia videre, ac regere, sed etiam Beneficentiam Iræq; pariter exercere, in Mundo, debere: & quis inde fructus hauriatur?

Rimus videndi & ad domicilium veritatis ascendendi gradus est, Deum ubique præsentem & omnia videntem intelligere; sed non in eo manendum est. Qui enim tantum intelligit Deum ubique existentem omniâque intuentem, adhuc nec amat, nec metuit, nisi accedat causa amandi atque metuendi. Ad alterum igitur gradum enitendum est, qui est, non solum perspicere animo, quòd vnus sit Deus summus, infinitus, immensus, supra omnem hominum captum sapiens; sed etiam, quòd summè Bonus & Iustus; cuius potestas ac prouidentia non solum effecerit à principio Mundum, sed etiam in posterum gubernet. Quid enim prodest, consentire, vnum esse summum Deum, & non credere, gratificari eum cuiquam, nec irasci, sed securum & quietum immortalitatis suæ bonis perfrui? Etenim si est Deus, ait Lactantius, ubiq; prouidens est, ut Deus; nec aliter ei potest diuinitas attribui, nisi & præterita teneat, & præsentia sciat, & futura prospiciat. Adeò ut qui prouidentiam tollit, etiam Deum neget esse; & qui Deum esse profitetur, etiam prouidentiam simul esse concedat. Alterum enim sine altero, nec esse prorsus, nec intelligi potest. Prouidentem autem

I.

Lib. de Ira Dei. c. 9.

autem esse, non est tantum scire, quid cuique debeatur, sed ita res disponere, ut cuique eueniat, quod imperij iustitia requirit. Itaque & gratiam beneficium esse, & iuste irasci pertinet ad gubernantem. Quare & ira tribuenda est Deo, & gratia non detra-

Lactant. lib.
de Ira Dei.
cap. 6.

henda. *Hæc tuenda nobis, & asserenda sententia est, in ea enim summa omnis, & cardo religionis, pietatisq; versatur. Nam neq; honos ullus deberi potest Deo, si nihil præstat colenti; nec ullus metus, si non irascitur non colenti.*

II.
Ibid. cap. 3.

Itaque primo illud nemo de Deo dixit unquam, irasci eum tantummodo, & gratia non moueri, est enim disconueniens Deo, ut eiusmodi sit potestate præditus, qua noceat & obstat; prodesse vero, ac benefacere nequeat. *Quæ igitur ratio, quæ spes salutis hominibus proposita est, si malorum tantummodo auctor est Deus? Quod si sit: iam Maiestas illa venerabilis, non ad Iudicis potestatem, cui licet seruare ac liberare, sed ad tortoris & carnificis officium deducetur. Cum autem mala sint in rebus humanis & bona, cur Deum malorum auctorem esse, & non etiam bonorum, dicemus? cur asseremus, diuinam illam potestatem, qua nihil est maius aut melius, nocere posse, prodesse non posse? Quamobrem ira Deo, sine clementia attribui non potest; aut vtraque concedenda, aut vtraque tollenda est. Epicurus & iram Deo, & gratiam negauit pariter, bis ineptus, ne dicam impius. Qui cum etiam Deo actionem omnem sustulit, vitam ademit, cum sit proprium viuentis agere, & intelligentis intelligere aliquid, & velle, atque erga alios gratia, aut ira moueri, præsertim erga eos, quos subiectos habet. Quæ maior, & quæ dignior administratio Deo assignari potest, quam Mundi gubernatio? quam cura viuentium? maximeq; generis humani, cui omnia terrena subiecta sunt? ait Lactantius. Quæ igitur in Deo potest esse beatitudo, si semper quietus, & immobilis torpet? si precantibus surdus, si colentibus cæcus? Quid tam dignum, tam proprium Deo, quam prouidentia? Sed si nihil curat, nihil prouidet, amisit omnem diuinitatem. Quod cum dici non possit, fatendum est, eum Mundo prouidere, hoc est, & ira & miseratione moueri.*

Ibid. Lact.
cap. 4.

III.
Idem. Lact.
cap. 5.

Error fuit Stoicorum; gratiam in Deo esse, iram non esse. Error fuit, inquam. *Nam si Deus non irascitur impijs & iniustis, nec pios utiq; iustosq; diligit. In rebus enim diuersis, aut in vtramq; partem moueri necesse est, aut in neutram. Itaq; qui bonos diligit, & malos odit: & qui malos non odit, nec bonos diligit, quia & diligere bonos ex odio malorum*

lorum venit: & malos odisse ex bonorum charitate descendit. Nemo est, qui amet vitam sine odio mortis; nec appetat lucem, nisi qui tenebras fugit. Adeo natura ista connexa sunt, ut alterum sine altero fieri nequeat. Si quis Dominus habens in familia seruos, bonum ac malū, non utiq; aut ambos odit, aut ambos beneficijs, & honore prosequitur; quod si faciet, & iniquus, & stultus est: sed bonum & alloquitur amicè, & ornat, & domi ac familia suisq; omnibus rebus proficit; malum verò maledictis, verberibus, nuditate, fame, siti, compedibus punit; ut & hic exemplo ceteris sit ad non peccandum, & ille ad promerendum; ut alios metus coerceat, alios honor pronocet. Qui ergo diligit, & odit; qui odit & diligit; sunt enim qui diligi debeant; sunt qui odio haberi. Et sicut is, qui diligit, confert bona in eos, quos diligit; ita qui odit; irrogat mala is, quos odio habet. Constat ergo, Deum nec solum irasci, nec solum beneficium esse, nec utroq; affectu carere. Quid igitur restat, nisi ut alijs irascatur, erga alios gratia moueatur? & sic Mundum, tanquam maximus Paterfamilias, utraq; virtute iustitiæ & misericordiæ gubernet? hos foueat, illos plectat, aut etiam immerentes exerceat, prout summæ illius placuerit Maiestati, & prout vnicuique optimum esse iudicabit. Quod si homines vigilantissima fide crediderint, in omni fortuna constituti, & amabunt eum, & metuent, & benè patientes erunt, ut annuncient: *Quoniam rectus* psal. 91. 16. *Dominus Deus noster: & non est iniquitas in eo.*

Hac iustitiæ misericordiæque mixtura duo hominum genera erudiuntur. Sunt enim molles quidam, qui optarent, Deum ita bonum esse, ut nullum vnquam puniret, sed omnia conuiueret; sic enim præmia tantum speranda, nulla supplicia mortalibus essent metuenda. Nimirū hi scelerum sunt patroni, nō innocentia fautores. Si enim iam tot inueniuntur, qui flagitiosè viuunt, quid fieret, si sine metu essent, & impunitate? Pyrrho Eliensis, in tempestate, conspiciens ceteros esse animo deiectiores, cum ipse nihil moueretur, ostendit porcellum, in nauis, securè edentem, dicens: oportere sapientem eam animantis imitari securitatem. Egregius sanè Philosophus, qui sapientiam voluit docere exemplo porci, cui anima pro sale est, & quo nihil insipientius potest reperiri. Hoc ipso enim hoc animal stolidum est, quia præsentissimum periculum non formidat. Homini autem Deus & natura non indidit tantum sensum voluptatis, ut bonis frueretur, sed etiam futuri mali metum, ut discrimina caueret. Quare & ipse debuit iusti-

I V.

H tia

tia suæ rigorem proponere, cuius formidine mali à malo peccandi que libidine abstinerent.

S. Ambros.
lib. de Fuga
seculi. c. 2.

Eleganter D. Ambrosius: *Tertius, inquit, est ordo regalis potestatis contemplatio, ut bene subijciamur regi, si non deferimus tanquam parenti. Metu enim presidentis plerumque fit obediens potestati, qui est saluti ingratus, ut necessitatem, sobrietatis agnoscat, qui noluit ac nequirit gratiam pietatis agnoscere. Corripit ergo necessitas, quem pietas prouocare debuerat. Quod iumento frenum, hoc homini me-*

Idem lib. 2.
de Cain. c. 9.

tus. Hinc euident, ait idem S. Pater, generalisq; ratio, quia omni improbo mala & adsunt, & adfutura sunt. *Que adsunt, tristitiam operantur: quæ futura, formidinem. Sed improbum plus presentia, quam futura sollicitant. Et infra. Angusta mentis homo, presentem mortem veretur, perpetuam negligit: & diuinum Iudicium non reformidat: interitum solum corporis deprecatur. Sed à quo timebat occidi, qui solos parentes habebat in terris? Potuit quidem & incursum bestiarum timere, qui Legis diuina viam violauerat: nec presumere de subiectis animalibus ceteris, qui hominem docuerat occidi. Potuit & parentes parricidas timere, qui docuerat parricidium posse committi. Potuerunt enim & parentes de filio discere, quod didicerunt posteri de parente. Esse ergo metum, qui impios vrgeat, docuit Cain. Quin &*

Horat. lib. 1.
serm. satyr. 3

*Iura inuenta metu iniusti fateare necesse est,
Tempora si fastosque velis euoluere mundi.*

V.
S. Ambros.
lib. de Fuga
seculi cap. 2.
Idem lib. de
Iacob. & vit.
beat. c. 3.

Non omnes amor virtutis trahit. Sunt & seruales animæ, quæ nihil faciunt, nisi scuticæ habenis tremefactæ. Si laus abstinentiæ non incitat, diuine potestatis formido, te sobrium faciat, inflectat metus. Et, quia nihil deest timentibus eum, Dauid ait: *Venite filij, audite me, timorem Domini docebo vos. Vtiq; timor Dei de numero virtutum est,* ait idem S. Antistes, quia initium sapientiæ est timor Domini, per quem addiscitur pie forma doctrina. Et tantum valet iste timor,

S. Ambros.
lib. super
Beati imac.

vt elidat timorem tyrannorum. Ita enim S. Ambrosius, alio loco scribit: *Bona ergo trepidatio à verbis Dei, si exultationem generat. Qui enim trepidat à verbis Dei, postea exultat in Dei verbis. Ergo qui habet in aula sua, corde videlicet suo, verba Dei, excludit sermones principum à corde suo: excludit timor timorem. Si enim quis ingressus balneas, solis deponit æstus, & calor excludit calorem: quanto magis diuini Iudicij terror hunc terrorem excludit humanum, feruorem gratiæ secularis, gratiæ feruor æterna? Ob has talésque causas,*

fas, præstat utique esse in Mundo metum à diuina Iustitia venientem; & his erudiuntur molles illi, qui optarent, Deum ita esse bonum, ut nullum vnquam plecteret. Optant enim isti scelerum impunitatem.

Sed & aliud est genus hominum, qui cum Carpo efferuescunt, & illico volunt omnes fulminari peccatores. Quippe niales reperiantur, cum & Apostoli nimio zelo ebullientes dixerint: *Domine, vis dicimus, ut ignis descendat de celo, & consumat illos?* sed rectè Christus conuersus increpauit illos dicens: *Nescitis cuius spiritus estis, Filius hominis non venit animas perdere, sed saluare.* Nempe, ut olim vnagladium, altera librum gerenti dictum est; *Ex utroq; Caesar*: ita Deo dici debet, prouidentiam eius ac gubernationem constare operibus misericordiæ & iustitiæ scelera vindicantis. Quo sensu dicitur: *Omnes via Domini misericordia & veritas*, seu iustitia, ut ad eò iustitia dimidiam quoddammodo, & benignitas Dei alteram dimidiam diuinæ prouidentiae gubernationisque partem occupet. Sic nemo præsumere, nemo potest rectè credens desperare; nemo nimiam vel indulgentiam, vel inclementiam Numinis accusare.

Zeno Eleates, cum ascenderet in theatrum, cithara canente Amœbeo, versus ad discipulos dixit: Eamus, ut pernoscamus, quam vocem, quemq; concentum edant intestina, nerui, lingua, & ossa, quibus adest ratio, numerus & ordo. Si in rebus inanibus tantum valent illa, quanto plus valebunt, si in omni hominis vita seruentur? Hæc ratio, numerus & ordo multò magis seruandus est, in hoc Vniuerso. Pulcherrimè concinunt, Iustitia, & Misericordia; Timor & Amor; ille pro freno est, iste pro calcari. Terribilis & metuendus est Iudex Deus; sed, ne quis desperet, amabilis est & desiderabilis animæ sponsus. Itaque non tantum terret, non tantum punit; sed etiam mulcet & protegit. *Quoniam, secundum altitudinem cæli à terra, corroborauit misericordiam suam super timentes se. Confirmauit Dominus misericordiam suam, ait S. Augustinus, super timentes se. Secundum quid? secundum altitudinem cæli à terra. Quid dixit? si aliquando potest cælum abscedere à protectione terræ, aliquando poterit Deus non protegere timentes se. Attende: cælum ubiq; atq; vndiq; protegit terram, & nulla pars terræ est, que non cælo protegatur. Peccant homines sub cælo, faciunt omnia mala sub cælo, cælo tamen proteguntur. Inde lux ad o-*

V I.

Luc. 9. 54.
v. 56.

Pfal. 14. 10.

V II.

Pfal. 102.

S. August. in
eund. Psal.

culos, inde aër, inde spiritus, inde pluvia ad terram propter fructus, inde omnis misericordia à cælo. Tolle auxilium cæli à terra, statim deficit. Sicut ergo protectio cæli permanet super terram, sic protectio Dei permanet super timentes eum. Times Deum? supra te est protectio ipsius. Sed fortè flagellaris? & putas, quia deseruit te Deus? si deseruit protectio cæli terram. Quoniam secundum altitudinem cæli à terra confirmavit misericordiam suam Dominus timentibus eum. Iam sciat, quantum vult, pater est. sed afflixit nos, sed contriuit nos? pater est. Quid filius in patre tam amante, potest iniustum iudicare? Immò quid potest iudicare, nisi paternum? Etiam, cum punit, pater est. At, si vel Chremetem Terentianum audias,

Pro peccato magno, paulum supplicij satis est Patri.

Terent. in
Andria. act.
3. scen. 3.

C A P V T IX.

Exempla prouidentissima, in homines, diuina Bonitatis.

I.

Æc Dei vel parentis, vel irascentis administratio, etiam exemplis potest demonstrari; quæ tam ampla est, vt etiam gratiam in peccantes diffundat, tam profunda, vt etiam amicis aduersa immittat. Quod si homines serio perpenderent, longè parcius aut in sic amantem, aut in sic beneficientem peccarent. Quàm multi enim diuinæ diffidunt Bonitati? quàm multi, pro ventre & sagina, nimis solliciti dicunt? *Quid manducabimus? aut quid bibemus? aut quo cooperiemur? qua omnia gentes inquirunt.* Hinc vt canis pane, & auis esca capitur, sic diabolus multos capit solitudine ciborum. Prou. 6. 26. *Precium scorti, vix est vnius panis;* vsque adeò frustum panis sequitur non equa modò, sed etiam lupa. Quis docuit Psittacum suum *uæge?* *Magister artis, ingenij, largitor Venter.* Itaq; nongentes tantum, sed etiam bestia, & impudica mulieres, bestijs abiectiores, nihil non faciunt, vt panem acquirant. *Graculus esuriens, in cælum iusseris, ibit;* quid dico in cælum? multi quotidie, mensæ causa, in ipsum eunt Acheruntem. Meritò igitur ait Dominus: *Nolite solliciti esse: scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis.* Itaque cum Stygius hostis multos

tos